

Keuruun kaupungin
esi- ja perusopetuksen sekä
lukiokoulutuksen tasa-arvo- ja
yhdenvertaisuussuunnitelma
lukuvuosille 2023-2026

Hyväksytty kasvun ja hyvinvoinnin lautakunnassa 16.3.2023 §

Sisältö

1 Johdanto	2
2 Keskeiset käsitteet ja lainsäädäntö suunnitelman taustalla	3
2.1 Tasa-arvo	3
2.2 Yhdenvertaisuus	3
2.3 Syrjintä ja häirintä	4
3 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kouluissa ja opetuksessa	5
3.1 Tasa-arvon edistäminen perusopetuksessa	6
3.1.1 Sukupuolitietoisuus opetuksessa	6
3.1.2 Sukupuolitietoinen ohjaus	6
3.2 Opetuksen järjestäminen ja oppimiserojen vähentäminen	6
3.3 Arviointi	7
3.4 Etninen tausta, kansallisuus ja kieli	7
3.5 Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide	7
3.6 Seksuaalinen suuntautuminen, häirintä, häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen	8
3.7 Vammaisuus ja terveydentila	8
4 Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi	9
4.1 Ennaltaehkäisevä työ	9
4.2 Toimintaan puuttuminen	9
5 Tavoitteet ja aikataulu	9
6 Arviointi	10
Lähteet	10
LIITE 1	11

1 Johdanto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 sekä lukion opetussuunnitelman perusteissa 2019 sukupuolten tasa-arvon edistämiseen on sitouduttu monin tavoin. Tasa-arvolain 5 §:ssä (1329/2014) vaaditaan kouluja ja oppilaitoksia laatimaan koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma. Yhdenvertaisuuslaki puolestaan edellyttää, että kouluilla ja oppilaitoksilla on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Perusopetuksen oppivelvollisten perusteita on täydennetty 21.10.2015 määräyksellä, joka koskee koulukohtaisen tasa-arvosuunnitelman laadintaa. Koulujen tasa-arvosuunnitelmien tulee olla valmiina 1.1.2017. Tasa-arvolaissa on säädetty tasa-arvosuunnitelman laadintavelvoite vain oppilaitoksille, mutta on perusteltua laatia tasa-arvosuunnitelma myös niissä esiopetusryhmissä, jotka eivät toimi kouluissa (Opetushallituksen oppaat ja käsikirjat 2015:5, 55).

Kaikissa kouluissa tulee tehdä suunnitelmallista tasa-arvotyötä tasa-arvolain edellyttämällä tavalla. Perusopetuslain osalta velvoite koskee esiopetusta, perusopetusta sekä maahanmuuttajille järjestettävää perusopetukseen valmistavaa opetusta ja lukiolain osalta lukiokoulusta. Kaikkien näiden koulutusmuotojen opetussuunnitelmien perusteet korostavat sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisäämisen merkitystä. Sukupuolittuneisuuden ja segregaaation purkaminen tai ainakin lieventäminen on perusopetuksen tasa-arvotyön keskeinen pyrkimys ja tavoite.

Erilaiset opetusmenetelmät, tukitoimet ja opetusjärjestelyt mahdollistavat esteettömän oppimisen oppimis- ja opiskeluvaikeuksista riippumatta. Lähtökohtana on se, että pidetään kaikista oppivelvollisista huolta, arvostetaan heidän erilaisuutta sekä tuetaan heidän henkilökohtaista ja ammatillista kasvuaan kohti työllisyyttä ja hyvää elämää.

Tasa-arvon edistäminen esiopetusta antavissa yksiköissä ja kouluissa tarkoittaa sitä, että eri sukupuolen edustajia kohdellaan tasapuolisesti ja syrjimättömästi esiopetuspäivän tai koulupäivän aikana. Tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka ennaltaehkäisee sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää ja tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä arjessa. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa naiset ja miehet jakautuisivat eri tehtävätasolle ja eri ammatteihin nykyistä tasaisemmin kykyjensä ja taipumustensa mukaisesti.

Tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa yhteisössä ei saa esiintyä syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn, kuten alkuperän, iän, kielen, mielipiteen, uskonnon, vakaumuksen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Tasa-arvon edistäminen on oikeudenmukaisuuden toteuttamista, mutta myös edellytysten luomista viihtyisän ja motivoivan oppimisympäristön syntymiseksi. Perustuslain yhdenvertaisuuden vaatimus viittaa niin syrjinnän kieltoon kuin myös ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Tavoitteena onkin tasa-arvoinen ja yhteistyökykyinen ympäristö, jossa tasa-arvo kuuluu osaksi toimintakulttuuria. Tasa-arvon edistäminen ja toteuttaminen ovat jokaisen yksikön jäsenen velvollisuus.

Keuruun kaupungin perusopetusta antavat koulut, esiopetusta järjestävät yksiköt sekä Keuruun yhteiskoulun lukio laativat oman yksikkökohtaisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Nämä suunnitelmat perustuvat Keuruun kaupungin esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen yhteiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden/ lasten kanssa. Suunnitelma laaditaan enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Koulujen opiskeluhoitosuunnitelmat täydentävät tätä suunnitelmaa.

Yksikkökohtaisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tulee sisältää: 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvon ja yhdenvertaisen kohtelun tilanteesta; 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi; 3) arvio aikaisempaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

2 Keskeiset käsitteet ja lainsäädäntö suunnitelman taustalla

2.1 Tasa-arvo

Tasa-arvo tarkoittaa samanarvoisuutta. Tasa-arvolain päämäärä on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen muutos (1329/2014)

5 § Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa ja opetuksessa

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

5 a § Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;*
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;*
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.*

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla.

2.2 Yhdenvertaisuus

Kun tasa-arvon käsite viittaa arkikielessä useimmin sukupuolten väliseen tasa-arvoon, yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä. Yhdenvertaisuus tarkoittaa kaikkien kansalaisten tasa-arvoista kohtelua, kaikkien yhdenvertaisuutta lain edessä ja sitä, ettei ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

6 § Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan, ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi ja huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Yhdenvertaisuussuunnittelun päämäärä on syrjinnän tunnistaminen, siihen puuttuminen, toiminnan ja käytäntöjen yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi, yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteuttaminen ja osallisuuden lisääminen.

2.3 Syrjintä ja häirintä

Yhdenvertaisuuslaissa kielletään välitön (suora) syrjintä ja välillinen (epäsuora) syrjintä, häirintä sekä ohje tai käsky syrjiä jotakuta. Yhdenvertaisuuslaissa kielletyt syrjintäperusteet ovat: ikä, etninen, tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, perhesuhteet, ammattiyhdistystoiminta, poliittinen toiminta, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy (esim. varallisuus, raskaus).

10 § Välitön syrjintä

Syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Välittömällä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa: 1) naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella; 2) eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä; 3) eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella.

13 § Välillinen syrjintä

Syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Välillisellä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa: 1) eri asemaan asettamista sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun nähden neutraalilta vaikuttavan säännöksen, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella; 2) eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella.

14 § Häirintä

Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun syyhyn ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

Työnantajan menettelyä on pidettävä syrjintänä, jos työnantaja saatuaan tiedon siitä, että työntekijä on joutunut työssään 1 momentissa tarkoitettun häirinnän kohteeksi, laiminlyö ryhtyä käytettävissään oleviin toimiin häirinnän poistamiseksi.

Koulutuksen järjestäjille tulee vahvempi velvollisuus tunnistaa, puuttua ja poistaa häirintää, kun yhdenvertaisuuslaki uudistuu 1.6.2023. Koulun on ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin oppilaaseen kohdistuvan häirinnän poistamiseksi. Koulutuksen järjestäjä syyllistyy syrjintään, jos näin ei toimita. Lisäksi häirinnän määritelmä muuttuu niin, että häirintä voi kohdistua yksilön lisäksi myös ihmisryhmään.

Häirinnässä on kyse ihmisarvoa loukkaavasta käyttäytymisestä. Ihmisarvon käsite viittaa kaikkien ihmisyksilöiden synnynnäiseen ja luovuttamattomaan arvoon sekä jokaisen oikeuteen nauttia perustavanlaatuisista oikeuksista yhdenvertaisesti muiden kanssa. Ihmisen luontainen arvo ei riipu hänen alkuperästään, iästään, terveydentilastaan tai muista ominaisuuksistaan taikka muiden mielipiteistä ja arvostuksista. Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy edellä todettuun syyhyn (ikä, alkuperä, kansalaisuus jne.) ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Käyttäytymisen käsite on ymmärrettävä laajasti siten, että kyse voi olla esim. puheista, sähköpostiviesteistä, ilmeistä, eleistä tai epäasiallisen materiaalin esille laittamisesta tai muunlaisesta viestinnästä.

3 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kouluissa ja opetuksessa

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti oppilaita eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsaa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.)

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019.)

3.1 Tasa-arvon edistäminen perusopetuksessa

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 on sitouduttu sukupuolten tasa-arvon edistämiseen useasta näkökulmasta käsin:

- Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti kaikkia oppilaita heidän opinnoissaan. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.
- Perusopetus lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita.
- Opetuksen tulee olla sukupuolitietoista. Jokainen oppiaine edistää sukupuolten tasa-arvoa omalla tavallaan.
- Työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

3.1.1 Sukupuolitietoisuus opetuksessa

Oppilaan sukupuoli vaikuttaa helposti siihen, miten häntä kasvatetaan ja millaisia kuvia ja malleja sukupuolesta hänelle tarjotaan. Opettajien tulee tiedostaa stereotyyppiset sukupuolikäsitteet, jotka ilmenevät asenteissa, käyttäytymisessä sekä siinä, miten oppilas kohdataan yksilönä.

Sukupuolitietoisuus on hyvän opetuksen tunnuspiirre. Sukupuolitietoinen opetus perustuu herkkyydelle tunnistaa yksilöllisyys ja persoonallisuus jokaisessa oppijassa. Sukupuolitietoisessa opetuksessa tunnistetaan sukupuolittavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia rakenteita ja puretaan niitä. Sukupuolitietoinen opetus rakentaa johdonmukaisesti sukupuolten tasa-arvoa.

3.1.2 Sukupuolitietoinen ohjaus

Jokainen opettaja ohjaa oman opetuksen yhteydessä, tietoisesti tai tiedostamattaan, oppilaita ja opiskelijoita valintoihin, ammatteihin ja tulevaisuuteen. Sukupuolitietoisesta ohjauksen keskeinen päämäärä, oppilaan/opiskelijan toimijuuden ja toimintakyvyn vahvistuminen, merkitsevät hänen kykyään tehdä mielekkäitä oppiaine- ja muita valintoja ja merkityksellisiä suunnitelmia, jolloin sukupuoli ei asetu tiedostamattomaksi rajoitteeksi tai esteeksi.

Sukupuolitietoisesta ohjauksessa oppivelvollisia tuetaan ja rohkaistaan, joskus myös haastetaan, luokka- ja ryhmämuotoisen ohjauksen menetelmin tarkastelemaan työelämää, elinkeinorakennetta sekä ammattialoja monipuolisesti ja kriittisesti. Sukupuolten välinen eriarvoisuus on nostettava näkyviin, jotta tasa-arvoisuutta voidaan lisätä.

3.2 Opetuksen järjestäminen ja oppimiseröjen vähentäminen

Oppilailla ja opiskelijoilla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Lisäksi heillä on oikeus saada maksutta

opetukseen osallistumisen edellyttämä opiskelijahuolto sekä lain mukaiset opintososiaaliset etuudet ja palvelut yhdenvertaisesti huolimatta siitä, missä koulussa oppivelvollinen opiskelee.

Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista. Opetuksessa käytettävien työvälineiden ja oppimateriaalien on oltava kaikkien saatavilla ja oppivelvolliset eivät saa siten joutua epätasa-arvoiseen asemaan esimerkiksi sen vuoksi, että osalla on käytettävissään omia digitaalisia laitteita. Mikäli opetukseen sisältyy maksullisia leirikouluja, retkiä ja opintokäyntejä, varmistetaan, että kaikilla on yhtäläinen mahdollisuus osallistua niihin varallisuudestaan huolimatta.

Jokaisella opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Keuruulla peruskoulut ovat mukana Kiva koulu -ohjelmassa, jonka avulla henkilökunnalle ja oppilaille annetaan tietoa kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta sekä pyritään ennalta ehkäisemään ja vähentämään kiusaamista. Kouluissa toteutetaan vuosittain kiusaamiskyselyjä. Lisäksi koulujen toiminnassa otetaan huomioon oppilaan/opiskelijan edun ensisijaisuus sekä oikeus tulla kuulluksi.

3.3 Arviointi

Arviointi perustuu opetussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden saavuttamiseen. Opetuksen tavoitteet ja arviointiperusteet kerrotaan oppilaille, minkä lisäksi oppivelvollisen ikä huomioiden oppilaita ja opiskelijoita ohjataan asettamaan omia tavoitteita omalle oppimiselleen. Arvioinnin tavoitteena on ohjata oppimista käyttämällä monipuolisia menetelmiä. Oppilailla ja opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamisensa useilla erilaisilla tavoilla. Perusopetuksen päättöarviointit annetaan kaikille yhdenvertaisin perustein.

Arvioinnissa ei verrata oppilaiden tai opiskelijoiden suorituksia toisiinsa, eikä arviointia kohdisteta oppilaan tai opiskelijan arvoihin, asenteisiin, persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnista keskustellaan aktiivisesti opettajien ja opiskelijoiden kanssa. Arviointikoulutusta järjestetään tarvittaessa ja arviointikoulutuksiin pyritään ohjaamaan opettajia. Oppilaita ja opiskelijoita kannustetaan kysymään arvioinnin perusteita opettajilta. Käyttäytyminen arvioidaan erikseen ja siten käytös ei vaikuta yksittäisen oppiaineen arvosanaan.

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten luku- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, otetaan huomioon arvioinnissa.

3.4 Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Oppivelvollisten, henkilökunnan ja yksikön/koulun vierailijoiden oikeutta etniseen ja kulttuuriseen identiteettiin kunnioitetaan. Rasismia ja syrjintää ei sallita missään muodossa. Yksiköissä ja kouluissa tuetaan toimintakulttuurin kehittymistä tasa-arvoiseksi ja monimuotoisuutta arvostavaksi. Monikulttuurisuus nähdään positiivisena resurssina, johon erilaisista kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat yksilöt tuovat täydentävää osaamista.

3.5 Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide

Syrjintä vakaumuksen perusteella tarkoittaa ihmisen elämäkatsomuksellisten arvojen loukkaamista. Koulussa kunnioitetaan ihmisten erilaisia elämäntapoja ja -arvoja. Ilmapiiri on erilaisia vakaumuksia kohtaan avoin ja erilaisiin vakaumuksiin suhtaudutaan yhdenvertaisesti. Koska epäkunnioittava suhtautuminen toisen vakaumukseen saattaa johtua tietämättömyydestä ja ennakkoluuloista, pyritään järjestämään mahdollisuuksia tutustua erilaisiin arvomaailmoihin. Tiedotuksessa ja yhteistyössä huoltajien kanssa kunnioitetaan erilaisia vakaumuksia ja erilaisia arvopohjia. Kouluruokailussa otetaan huomioon vakaumukset sekä erityisruokavaliot.

3.6 Seksuaalinen suuntautuminen, häirintä, häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Opetuksessa ja kaikessa toiminnassa annetaan tilaa sukupuolen tai sukupuolettomuuden ilmaisulle sekä sukupuoli-identiteetin kehittymiselle. Koko yhteisön jäsenten erilaisia henkilökohtaisia seksuaalisia suuntautumisia kunnioitetaan ja seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää ei sallita. Toimintakulttuurista rakennetaan erilaisia ihmisiä arvostavaa, hyväksyvää ja sallivaa. Seksuaalisesta moninaisuudesta kerrotaan ja keskustellaan oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa osana opetussuunnitelmaa ja opetusta.

Seksuaalisessa häirinnässä loukataan toisen oikeutta koskemattomuuteen. Seksuaalinen häirintä luo nöyryyttävän ja alistavan ilmapiirin, ja se on verrattavissa kiusaamiseen. Vakavimmillaan häirintä voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikokseksi.

Seksuaalinen häirintä voi ilmetä esim. seuraavasti:

- vihjailevat eleet tai ilmeet
- härskit puheet, nimittelyt, kaksimieliset vitsit
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat kysymykset ja huomautukset
- seksuaalisesti värityneet kirjeet, puhelinsoitot, sähköpostit tai häirintä sosiaalisessa mediassa
- fyysinen koskettelu ilman lupaa, seksuaalisväritteiset ehdotukset tai vaatimukset
- seksuaalinen väkivalta esim. raiskaus tai sen yritys

Keuruun kaupungin esi- ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa ei sallita minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää. Epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen puututaan kaupungin omien ohjeistusten mukaisesti (Keuruun kaupungin häirinnän ja epäasiallisen käyttäytymisen ohjeistus).

Häirinnän ehkäiseminen:

- Keskustellaan häirintään liittyvistä asioista
- Kiinnitetään huomiota uusien oppilaiden ja opiskelijoiden sopeutumiseen
- Käytetään yhdessä sovittuja toimenpiteitä tai annettuja ohjeistuksia, mm. Kiva koulu –ohjelma
- Kehitetään peruskouluikäisten digiturvataitoja Mediaportaat –hankkeessa luoduilla toiminnallisilla menetelmillä

3.7 Vammaisuus ja terveydentila

Kaikkia tulee kohdella yhdenvertaisesti ja asiallisesti huolimatta siitä, onko ihmisellä psyykinen tai fyysinen sairaus tai vamma. Oppilailla, opiskelijoilla ja henkilökunnan jäsenellä on oikeus itse päättää, mitä hän kertoo yhteisössään omasta terveydentilastaan tai vammastaan. Asiasta sovitaan aina myös huoltajan kanssa. Yksikössä/koulussa tehdään mahdollisuuksien mukaan erityisjärjestelyitä tai opiskelupaikka osoitetaan yksikköön/kouluun, jossa erityisjärjestelyt ovat mahdollisia.

Esteettömät kulkureitit merkitään selkeillä opasteilla ja esteettömyys huomioidaan rakennettaessa uusia tai korjattaessa vanhoja tiloja. Viestintää kehitetään kaikkien saavutettavaan muotoon mahdollisuuksien mukaan.

4 Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Keuruun kaupungin esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa sitoudutaan tasa-arvon edistämiseen ja syrjinnän ehkäisemiseen huomioimalla oppilaiden ja opiskelijoiden ikä- ja kehitystaso. Oppilaita tuetaan ohjauksen ja opetuksen avulla siten, että he pystyvät tekemään koulutus- ja uravalintoja omien yksilöllisten ominaisuuksiensa, vahvuuksiensa ja motivaationsa, ei sukupuolensa, perusteella.

4.1 Ennaltaehkäisevä työ

Ennaltaehkäisevässä työssä on etupäässä kyse puhumisesta: puhutaan enemmän tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, eli tehdään oppilaita ja opiskelijat tietoisiksi asiasta. Keskustelun tulee olla avointa ja luontevaa, pohtivaa ja kuuntelevaa.

4.2 Toimintaan puuttuminen

Eriarvoiseen kohteluun tulee puuttua herkästi. Jos eriarvoista, ts. tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden vastaista kohtelua tapahtuu, on opettajan, rehtorin ja/tai esihenkilön tehtävä puuttua asiaan. Erityistä huomiota kiinnitetään seksuaaliseen ja sukupuolen perusteella tapahtuvaan häirintään.

- Häirintä luo kiusallisen, leimaavan, halventavan, nöyryyttävän tai uhkaavan ilmapiirin. Häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä. Se loukkaa yksityisyyttä tai koskemattomuutta.
- Häirintää ei saa hyväksyä. Jos huomaat tai koet häirintää, osoita ettet hyväksy sitä. Älä ole hiljaa tilanteessa, jossa sinuun tai johonkin toiseen kohdistuu häirintää. Jos häirintä ei lopu heti, kerro opettajalle tai rehtorille. Älä jää pohtimaan asiaa yksin.
- Vaikka kiusaaminen ja häirintä ovat usein ryhmäilmiöitä ja niistä tiedetään laajasti, niistä vaietaan. Vaikeneminen voi osoittaa hyväksymistä, välinpitämättömyyttä ja alistumista. Kerro koulutovereillesi kokemuksestasi tai havainnoistasi.

5 Tavoitteet ja aikataulu

Keuruun kaupungin esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Suunnitelma toimii yleisosana yksikkökohtaisille tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmille ja siinä kuvatut tavoitteet ja toimintamuodot koskevat kaikkia esiopetusta järjestäviä yksiköitä sekä perusopetuksen kouluja ja lukiota.

Keuruun kaupungin esiopetusta järjestävät yksiköt ja kaikki koulut laativat yksikkökohtaisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman liitteen 1 mukaisesti. Suunnitelmaan kuuluu selvityksen tekeminen yksikön tasa-arvon ja yhdenmukaisuuden tilanteesta, tarvittavien tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden kirjaaminen ja aikaisempaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisen ja tulosten arviointi.

Yksikkökohtaiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan kirjataan myös aikataulu, tiedottamisen tavat ja vastuuhenkilöt. Lisäksi koulut arvioivat ja seuraavat toimintaansa lukuvuositasonalla. Näihin toimiin ja tavoitteisiin sisältyy tasa-arvotilanteen kartoitus eri menetelmillä, tasa-arvon edistäminen eri oppiaineissa sekä toimintakulttuurin kehittämiseen tähtäävät toiminnot ja tavoitteet.

Oppilaat, opiskelijat ja huoltajat osallistuvat suunnitteluun, yhteisten tavoitteiden asetteluun ja tasa-arvotyöhön yksiköiden ja koulujen määrittelemillä tavoilla.'

6 Arviointi

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittymistä sekä siihen liittyviä toimenpiteitä arvioidaan vuosittain varhaiskasvatuksen johtoryhmässä sekä rehtorikokouksissa mm. esiopetusyksiköiden ja koulujen omien arvioiden pohjalta.

Keuruun kaupungin esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitetään vuoden 2022 loppuun mennessä. Uusi päivitetty versio astuu siten voimaan 1.1.2023.

Lähteet

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

Tasa-arvotyö on taitolaji – Opas sukupuolen tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa
Opetushallituksen julkaisu 2015:5

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/173318_tasa_arvotyö_on_taitolaji_0.pdf

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

(Koulun nimi)

toiminnallinen tasa-arvo- ja
yhdenvertaisuussuunnitelma
lukuvuosille 2023-2026

1. Suunnitelman laatiminen

Jokainen koulu laatii toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman oman koulun ja oppilaiden sekä opiskelijoiden tarpeiden pohjalta. Suunnitelma toimii välineenä, joka edistää tasa-arvon toteutumista ja ehkäisee syrjintää kaikessa koulun toiminnassa. Sen avulla varmistetaan, että tasa-arvoa ja yhdenvertaista kohtelua edistetään kouluissa systemaattisesti. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilökunnan, oppivelvollisten sekä huoltajien kanssa. Se laaditaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja kullekin lukuvuodelle tai lukukaudelle asetetaan osatavoitteet. Edistymistä seurataan säännöllisesti ja suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986, Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014.)

2. Suunnitelman laatimisesta, toimeenpanosta ja seurannasta vastaavat henkilöt

Tähän vastuuhenkilöiden määrittely

3. Selvitys koulun tasa-arvon ja yhdenvertaisen kohtelun nykytilanteesta

Tähän kuvaus siitä, miten tilanne on kartoitettu ja kartoituksen keskeiset tulokset

4. Tavoitteet ja toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi

Nykytilan kartoituksen ja kuvauksen perusteella koulu asettaa vähintään kaksi tavoitetta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyölle seuraavien kolmen lukuvuoden ajaksi. Tavoitteiden saavuttamiseksi koulu laatii toimenpiteet eri lukuvuosille lukuvuosi kerrallaan. Ennen uusien toimenpiteiden asettamista toteutetaan edellisen lukuvuoden toimenpiteiden toteutumisen arviointi.

Tavoitteet ja toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi lukuvuosille 2023-2026

Lukuvuosi 2023-2024	Tavoite	Toimenpide	Arviointi: miten toimenpiteet toteutuivat?

Lukuvuosi 2024-2025	Tavoite	Toimenpide	Arviointi: miten toimenpiteet toteutuivat?
Lukuvuosi 2025-2026	Tavoite	Toimenpide	Arviointi: miten toimenpiteet toteutuivat?

5. Suunnitelman seuranta ja arviointi

Suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti. Toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan lukuvuosittain. Arvioinnin perusteella määritellään toimenpiteet seuraavalle lukuvuodelle.

Kolmen vuoden suunnitelman toteutumista arvioidaan lopuksi kokonaisuutena tai tarvittaessa aikaisemmin.

Toimenpiteiden tulokset ja kokonaisarviointi:

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön vaikuttavuus kokonaisuutena:

Päivämäärä:

6. Suunnitelman hyväksyminen ja tiedottaminen